

РОЗДІЛ II. СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО МУЗЕЄЗНАВСТВА

УДК 94(477)«070»

УКРАЇНСЬКІ ДУХОВНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНОМОВНІЙ ПЕРІОДИЦІ США ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Біловус Л. І.

Стаття розглядає україномовну періодику США на предмет реалізації українських духовних традицій як чинника збереження національної ідентичності, що ще не було предметом наукових розвідок. Метою нашого дослідження є простежити в контексті україномовної періодики США збереження українською діаспорою своєї релігійної ідентичності як складової ідентичності національної. Публікації у газетах «Міст», «Свобода», «Час і Події», «Українське слово», «NOVAгазета» висвітлюють позитивну тенденцію в середовищі української діаспори США – відродження старих та заснування нових парафій, відзначення різних ювілеїв церковних громад.

Опубліковані матеріали в періодичних виданнях українців США акцентують на тому, що Церква для українців є синтезом національного, культурного і релігійного, символом, який має відповідати українській ментальності, культурно і духовно збагачувати. Тому релігійні установи української діаспори США реалізують єдину спільну мету свого існування – збереження національної ідентичності українців у цій країні через збереження українських духовних традицій.

Ключові слова: українська діаспора США, україномовна періодика, національна ідентичність, релігійна ідентичність, парафія.

УКРАИНСКИЕ ДУХОВНЫЕ ТРАДИЦИИ В УКРАИНОЯЗЫЧНОЙ ПЕРИОДИКЕ США КАК ФАКТОР СОХРАНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ

Биловус Л. И.

Статья рассматривает украиноязычную периодику США на предмет реализации украинских духовных традиций как фактора сохранения национальной идентичности, что еще не было предметом научных исследований. Целью нашего исследования является проследить в контексте украиноязычной периодики США сохранение украинской диаспорой своей религиозной идентичности как составляющей идентичности национальной. Публикации в газетах «Мост», «Свобода», «Время и События», «Украинское слово», «NOVAгазета» освещают положительную тенденцию в среде украинской диаспоры США – возрождение старых и основания новых приходов, празднование различных юбилеев церковных общин.

Опубликованные материалы в периодических изданиях украинской диаспоры США акцентируют на том, что Церковь для украинцев является синтезом национального, культурного и религиозного, символом, который должен соответствовать украинской ментальности, культурно и духовно обогащать. Поэтому религиозные учреждения украинской диаспоры США реализуют единую общую цель своего существования – сохранение национальной идентичности украинцев в этой стране путем сохранения украинских духовных традиций.

Ключевые слова: украинская диаспора США, украиноязычная периодика, национальная идентичность, религиозная идентичность, приход.

SPIRITUAL TRADITIONS OF UKRAINIANS IN UKRAINIAN PERIODICALS OF THE USA AS THE FACTOR OF SAVING OF NATIONAL IDENTITY

Lesia Bilovus

The article deals with studying of representation of Ukrainian spiritual traditions in Ukrainian periodicals of the USA as factors of saving of national identity what was never studied before. The

aim of the research is to highlight the keeping of Ukrainian diaspora's religious identity as the essential part of national identity in Ukrainian periodicals of the USA. Articles in newspapers «Mist» («The Bridge»), «Svoboda» («Freedom»), «Chas i podiyi» («Time and Facts»), «Ukrayinske slovo» («The Ukrainian Word»), «NOVA gazeta» («The New Paper») show positive tendencies in Ukrainian diaspora's midst: revival of old and establishing of new parishes, celebration of church societies jubilees.

Published materials prove that Church for Ukrainians means a synthesis of national, cultural and religious, it is a symbol corresponding with Ukrainian mentality, cultural and spiritual enrichment. That is why religious centers of Ukrainian diaspora in the USA have a common aim – to save the national identity of Ukrainians in this country following the Ukrainian spiritual traditions.

Key words: *Ukrainian diaspora of the USA, Ukrainian periodicals, national identity, religious identity, parish.*

Постановка проблеми. Упродовж усієї історії існування української діаспори у США основою її національної самоідентифікації, чинником єдності та розвитку виступала система національно-духовних цінностей, одним із наріжних каменів якої є християнська ідентичність. В. Маркусь зазначає, «що жодна назва не передавала так глибинного зв'язку між національністю та релігією, як поняття «руська віра». За певних обставин релігійний компонент міг набувати вигляду ідентифікаційної домінанти» [1, с. 128]. З іншого боку, національна преса є також важливим чинником консолідації, згуртування навколо певних ідей. Стосовно закордонних українців її значення зростає в рази, оскільки діаспорна періодика не тільки формує національно-патріотичну думку української громади, а й має великий вплив на збереження національної ідентичності за межами історичної батьківщини.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній науці питаннями закордонних українців, з'ясуванням причин еміграції загалом і до США зокрема займалися О. Зубалій [15], В. Євтух [36], Ф. Заставний [14], Б. Лановик [18], Н. Мерфі [26], І. Недошитко [28], В. Трошинський [33] та ін. У дослідженні

феномену української діаспори у США особливу роль відіграли її представники, зокрема, М. Куропась [21], В. Маркус [24]. Праці Е. Сміта [31], Л. Нагорної [27], М. Обушного [29], А. Русначенка [30], М. Шульги [43], присвячені феномену національної та етнічної ідентичності. Дослідники А. Животко [13], С. Герегова [11], В. Губарець [12], П. Часто [39], В. Чекалюк [40] зосереджувалися на розвитку і функціонуванні преси діаспори. Однак науковці в основному акцентували на чітко сформульованому предметі свого дослідження, тоді як питання збереження української духовності, що реалізувалося б на сторінках діаспорної преси США ще не висвітлювалося. Через те **метою нашої статті** є простежити в контексті україномовної періодики Штатів збереження українською діаспорою своєї релігійної ідентичності як складової ідентичності національної.

Виклад основного матеріалу. З нагоди всесвітнього відзначення Дня релігії в липні газета «Час і Події» у рубриці «Культура» друкує серію статей Степана Боруцького, які він свого часу опублікував у «Львівській газеті». Редакція вважала за необхідне подати цей матеріал американським читачам, щоб він сприяв розумному міжконфесійному діалогу, обговоренню впливу глобалізаційних процесів на релігію і стан національних церков, інформував про релігійну ситуацію у світі й Україні. Охопивши всі релігійні течії, що існують в Україні (навіть у колишньому СРСР), Європі та на інших континентах, автор аналізує їх кількісні та якісні параметри, дотримуючись принципу їх відмінності, але рівності. Інтерес викликає інформація, що 87% американців вважають себе християнами. І хоча віра – справа особиста і держава не втручається у ці речі, США базуються саме на релігійних основах. Це країна, де дуже терпляче, на відміну від Європи, ставляться до національних церков, однак не до атеїзму, котрий у багатьох американців викликає підозри [6; 7; 8].

Вважаємо позитивною тенденцію в середовищі української діаспори США відродження старих та заснування нових парафій. Наприклад, УПЦ у США відродила свою парафію Святого Андрія в одному з мікрорайонів Нью-Йорка. Метрополія знайшла вихід із становища, коли демографічна

ситуація в районі змінилася, – об'єднала православних-представників різних національностей (українців, поляків, англійців, румунів, словенів, болгар) в одному храмі. Натомість є статті, де друге дихання церковній громаді надає новий священник. Так, парафія у Виппані св. Івана Хрестителя оновилася, духовно відродилася, навіть збільшилася завдяки молодому пароху. Друковані матеріали докладно подають інформацію і щодо зовнішнього оновлення парафії: що вже зроблено, плани на майбутнє, проведення парафіяльних свят, пікніків. Завдяки таким заходам до церкви приходять більше молоді, бо є розуміння, що без Бога неможливо виховати своїх дітей на християнських засадах віри наших предків. З цим пов'язане і спорудження нових храмів, що радо вітає як старше покоління української діаспори, так і новоприбулі емігранти з України, які у США знайшли свій рідний обряд. Наприклад, опубліковані репортажі в рубриках «Духовність», «Культура» усіх поважних періодичних видань про початок будівництва, а потім і посвячення нової збудованої УГК церкви у Пармі (Огайо) на парафії Покрови пресвятої Богородиці, у Виппані (Нью-Джерсі) на парафії св. Івана Хрестителя, у Кенморі (Нью-Йорк) на парафії св. Івана Хрестителя, собору Вхід у Храм Пречистої Діви Марії в Норт Порті (Флорида); православних церков св. Тройці у Бенселвіл, св. отця Миколая в Купер Ситі (Флорида). Такі матеріали містять відомості з минулого церковної громади, зусиллями і жертовністю якої власне і зводяться нові храми, детально висвітлюють сам обряд посвячення та наступну концертну програму. Прикметно, що в цих заходах беруть участь не тільки вище духовенство, а й американські конгресмени, численні представники українських громадських, фінансових, молодіжних організацій, представники місцевої влади. Часто в наступних номерах періодичних видань вміщуються фоторепортажі зі свята (світлина нової церкви, гості події, етапи обряду освячення). Як зазначив о. Роман Мірчук, парох церкви св. Івана Хрестителя, «для української громади – це подія, яка, напевне, розпочне відлік нового часу у формуванні серед нового покоління якісно іншого вектора в культурному, інтелектуальному та духовному розвитку молоді» [37; 2; 3; 19; 20; 38].

Однак найбільший документний масив становлять публікації газети «Час і Події» про парафію Катедрі св. Миколая у Чикаго. У 2006 р. остання святкувала свій столітній ювілей, про що друкувалося чимало колективних репортажів, де висвітлювалася історія створення та становлення української парафії, що об'єднала українських емігрантів у Чикаго, урочистості з цього приводу, які відвідав Блаженніший Патріарх Любомир кардинал Гузар та з вітаннями були представники різних конфесій. Звичайно, ця парафія теж має проблеми, як фінансові, так і побутові, однак четверта хвиля еміграції оновила життя церковної громади. Школа продовжує функціонувати, при катедрі створено школу мистецтв, діють студії гончарства, вишивання, бісероплетіння з метою відродження і збереження народних мистецьких традицій [4; 5; 16; 17; 25; 41; 45].

Чимало статей у газетах «Час і Події», «Свобода», «Міст» (рубрики «Культура», «Українське Чикаго», «США», «Діаспора», «Життя громади») присвячено безпосередньо відзначенню різних ювілеїв парафій (УГК парафії Різдва Пресвятої Богородиці у Чикаго, УГКЦ св. Архистратига Михаїла в Балтиморі, парафії святого Йосифа Обручника у Чикаго, церкви Непорочного Зачаття у Палантайні; парафії святих Володимира і Ольги у Чикаго, парафії УГКЦ Непорочного Зачаття у Детройті, парафії св. Константина у Міннеаполісі, церкви св. Апостола Андрія в Пармі, УГКЦ Чесного Хреста в Асторії, парафії Непорочного Зачаття в Гамтремку, церкви св. Миколая в Грейт Медовс; православного кафедрального собору святого князя Володимира у Чикаго, Кафедрального українського православного собору святого князя Володимира Великого у Пармі; православної церкви св. Покрови у Чикаго; православної парафії св. Архангела Михаїла у Сан-Франциско; православної парафії св. Покрови у Феніксі; парафії Святоандріївської православної катедрі у Сілвер Спрінг, церкви Святої Тройці у Трентоні, церкви св. Михаїла в Піннелас Парк). У них детально розписано (інколи у кількох номерах), про історію заснування та становлення храму, усіх священників, що служили на парафії, фінансові питання побудови нового приміщення для церкви, особливості розпису,

труднощі, досягнення в діяльності. Велику увагу в опублікованих матеріалах приділено парафіяльній громаді, її участі в національному житті, вихованню церковних братств, заснуванню та функціонуванню друкованих органів, української школи, в якій у прийдешнього покоління формують національну свідомість, історичну пам'ять, прищеплюють любов до традицій, культури, мови українського народу, всебічній допомозі відродженню національної церкви в Україні, налагодженню тісних зв'язків із українськими політиками і церковними діячами. Значну частину таких публікацій займає інформація про перебіг святкувань: свята літургія, детальна інформація про духовних осіб, які брали участь у відправі святкової Божественної літургії, які релігійні пісні виконували церковні хори, мистецька програма і святкова трапеза. На бенкеті завжди присутні кілька сотень представників різних хвиль української еміграції – усі ті, хто зберігає духовну українську культуру протягом свого життя у США. Автори статей відзначають теплу атмосферу, що панує у залі, де кожен відчуває свою причетність до творення історії своєї церкви. У всіх парафіях запрошеним вручають пам'ятну книгу, випущену до знаменної дати парафії, де зібрано привітання багатьох духовних отців української церкви, презентовано найголовніші віхи історії існування парафії до сьогодення, світлини, на яких можна спостерігати духовно-культурне життя церковної громади за цей період, цікаві архівні історичні фото. На відзначенні свого півстолітнього ювілею парафія святого Йосифа Обручника у Чикаго представила два документальні фільми, зняті медіа порталом «VIDIA», які презентують спогади і враження жінок різних поколінь щодо життя парафії, дають архівний відео та фотоматеріал про перших парафіян. Акцентовано не тільки на великій кількості самих парафіян, серед яких дуже багато молоді, дітей, а й гостей (духовних осіб різної ієрархії та конфесійного підпорядкування, Генерального консульства України, українських громадських і фінансових організацій у діаспорі тощо), які потім запрошуються до слова, відзначаючи здобутки парафій сподвижницькою працею її членів та священників за Божого благословення. Окремо зазначимо, що не останню роль

у діяльності церковних установ відіграють українські кредитівки, що підтверджується постійною присутністю їх представників на різних імпрезах парафій, точно зазначені грошові пожертви. Усі статті, присвячені відзначенню парафіяльних ювілеїв, закінчуються сердечною подякою святим отцям, які присутні та служили святу літургію, сестринству та братству, гостям з різних штатів, парафіянам, жертводавцям, а самі дописувачі від імені своєї газети бажають священикам та парафіянам подальшого процвітання парафій, єдності у вірі.

Користуючись нагодою, як вже зазначалося вище, представники україномовних періодичних видань у США просять розповісти про нове в житті парафії, плани на майбутнє голів парафіяльних рад. Із слів останніх можемо зробити висновок про причини святкувань кожного наступного п'ятирічного ювілею: певна дата в житті церкви є, передусім, вшанування подвижництва, жертвовності, далекоглядності основоположників парафій, а їх сьогодні багато відходить у вічність, тому десятирічний період – надто значний проміжок часу. В інтерв'ю, які священики дають представникам періодичних видань, наголошується на жертвовності, дружності церковних громад, кожен член якої намагається зробити свій внесок у храм, включення з цією метою представників усіх хвиль еміграції у парафіяльну управу, а також відзначається необхідність у деяких парафіях проводити службу двома мовами, щоб усім парафіянам було доступне Боже слово.

Серед значного документного комплексу публікацій з означеною тематикою є зовсім не публіцистичні, ліричні описи місцевості, храму, богослужінь, священиків. Припускаємо, що це, з одного боку, можна пояснити переважним нежурналістським фахом авторів статей, з іншого – їх особистим зацікавленням у цій парафії, довголітнім їй служінням. Однак наявність інформації такого характеру дають можливість сприймати такі святкування не тільки як фандрейзинг (збирання коштів на різні потреби), а й як зустрічі людей, які утворюють цю церковну громаду, віддані їй, навчання молоді. Ці проекти організовують для того, щоб кожен член парафіяльної спільноти розумів: остання виконує

свою важливу функцію проповідування Божого слова [9; 10; 22; 32; 34; 35; 42].

Усі релігійні установи нашої діаспори існують на пожертви пастви, тому жодна опублікована стаття, присвячена різноманітній діяльності української церкви на теренах Америки, не обходиться без слів вдячності за підтримку та заохочення української громади до подальшої фінансової допомоги [44]. Увагу привертає невідповідність між кількістю вірян УГКЦ у США та присутністю її в інформаційному просторі діаспори. На нашу думку, це пояснюється намаганням стати ближчою до людей, більш світською, тому переважають публікації про участь УГКЦ, передусім, у житті громади, а події внутріцерковного життя залишаються поза увагою читачів. Більшість священників УГКЦ дають інтерв'ю, які потім документуються періодичними виданнями у відповідних рубриках під виглядом репортажів з церковних ювілеїв чи фестин. УПЦ у США в даному контексті є більш ортодоксальною, вважаючи, що не потрібно занадто пристосовуватись до сучасного світу, роблячи його приємним і привабливим для парафіян. Проте надзвичайно авторитетний у діаспорній громаді о. Микола Бурядник, настоятель парафії св. Йосипа у Чикаго, висловлює думку про те, що отець – це не титул, це покликання служити, прислухатися до людей, чим вони живуть.

Неодноразово говорилося про те, що Україна перебуває в дуже цікавому духовному просторі, де греко-католицька церква має свої цінності, з іншого – православна зі своїм впливом. У цьому контексті знаковою є стаття Зенона Мазуркевича, американського архітектора й автора низки проєктів українських церков у США, опублікована у газеті «Свобода» в рубриці «Голос читачів» з приводу приїзду Патріарха УГКЦ Святослава (Шевчука), а особливо його слів про те, що немає українських церков, а є тільки церкви Божі. Автор вважає, що прийняти ці слова за істину – означає бути національно байдужим, водночас ця заява проливає світло на те, чому храми, споруджені після Другої світової війни є такі незграбні, із іноземними запозиченнями, без національних особливостей в архітектурі. Церква для українців – є синтезом національного,

культурного і релігійного, символом, який має відповідати українській ментальності, культурно і духовно збагачувати. На відміну від євреїв, римо-католиків, наша нація вірить в доброго, люблячого Бога, що знайшло відображення в архітектурі давніх православних храмів, колористиці, мові богослужінь. Проте сьогодні, як висловлюється З. Мазуркевич, наші ієрархи добровільно підтримують і впроваджують штучну для нас візантійську культуру, називаючи велику частину українців греко-католиками. Таке спрощення, на думку автора, призведе до латинізації, асиміляції, знецінення національних культурних цінностей. Через те, потрібен аналіз помилок, який може вдихнути нове життя в українську громаду, активізувати її духовно та національно. Як можна зробити висновок із цієї публікації – статтю, безперечно, писав фахівець, який з точки зору архітектури, аналізу архітектурних особливостей українських храмів намагався вказати на необхідність об'єднання церков, чужинність нав'язаних нам західних духовних цінностей від часу унії 1596 р. (Берестейської). Однак автор навряд чи досягнув би означеної мети, бо кілька питань залишив поза своєю увагою. Мова іде насамперед про вже сформовану традицію греко-католицької віри, і не тільки у Галичині, вихованих у її дусі багато поколінь вірян, тисячі священників свого часу було розстріляно і вислано до Сибіру. І заперечити це одним словом, мабуть, не варто. Пострадянське українське суспільство, позначене соціальною, духовною і національною кризою тотожності, потребує діалогу, обговорення суперечностей та вироблення висновків, прийнятних для усіх українських вірян [23].

Висновки. За словами Н. Мерфі, сьогодні «українські церкви у США переживають бурхливі події» [26, с. 10] унаслідок відсутності єдності, що так характерно для кінця ХХ – початку ХХІ століття. Однак опубліковані матеріали в періодичних виданнях українців США акцентують на тому, що Бог – один, і кожна людина, яка вважає себе віруючою, має творити добро незалежно від конфесії. Так, попри все, релігійні установи діаспори реалізують єдину спільну мету свого існування – збереження національної ідентичності українців у США через збереження українських духовних традицій.

Список використаних джерел

1. Ажнюк Б. Національна ідентичність і мова в українській діаспорі / Богдан Ажнюк // Сучасність. – 1999. – № 3. – С. 128-140.
2. Барисюк М. Посвячення собору Вхід у Храм Пречистої Діви Марії в Норт-Порті / д-р Мирослав Барисюк // Свобода. – 1993. – Ч. 31. – С. 3.
3. Бережницька О. Святкування в парафії св. Івана Хрестителя в Кенморі / Оксана Бережницька // Свобода. – 1995. – Ч. 115. – С. 3.
4. Біланич А. Парафія у Виппані активізується / А. Біланич // Свобода. – 1996. – Ч. 226. – С. 3.
5. Божественна літургія чотирма мовами / Прес-служба УПЦ в США // Novaгазета. – 2015. – № 46 (354). – С. 16.
6. Боруцький С. Релігії в Європі / Степан Боруцький // Час і Події. – 2008. – № 32. – 07 серпня.
7. Боруцький С. Релігії у світі / Степан Боруцький // Час і Події. – 2008. – № 29. – 17 липня.
8. Боруцький С. Релігії в Україні / Степан Боруцький // Час і Події. – 2008. – № 34. – 20 серпня.
9. Василькевич Н. Святкування 100-річчя церкви Непорочного зачаття Діви Марії / Ніна Василькевич // Час і Події. – 2014. – № 51. – 18 грудня.
10. Відзначено 50-річчя парафії св. Архангела Михаїла / Управа Української церкви св. Михаїла // Свобода. – 2009. – № 1. – С. 9.
11. Герегова С. Становлення української преси у США (до 120-річчя заснування часопису української громади «Свобода») / Світлана Герегова // Питання історії України. – 2013. – № 16. – С. 96–101.
12. Губарець В. В. Українська етнічна преса США та Канади (1945–1994 рр.): особливості висвітлення україно-американських взаємин : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.08 / Василь Васильович Губарець; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2007. – 20 с.
13. Животко А. П. Історія української преси / А. П. Животко. – К. : Наша культура і наука, 1999. – 368 с.

14. Заставний Ф. Д. Українська діаспора: Розселення українців у зарубіжних країнах / Ф. Д. Заставний. – Львів : Світ, 1991. – 118 с.
15. Зубалій О. Д. та ін. Історія української діаспори : Навчальний посібник / О. Д. Зубалій, Б. Д. Лановик, М. В. Траф'як. – К. : М-во освіти України, Ін-т змісту і методів навч., 1998. – 147 с.
16. Іванишин-Угрина С. Отець Богдан Налисник, настоятель катедри святого Миколая: «Наша церква побудована на любові» / Світлана Іванишин-Угрина // Час і Події. – 2013. – № 30. – 25 липня.
17. Іванишин-Угрина С. Отець Микола Бурядник: «Служба Божа взагалі не повинна закінчуватися в храмі» / Світлана Іванишин-Угрина // Час і Події. – 2012. – № 31. – 01 серпня.
18. Історія української еміграції : Навчальний посібник / за ред. Б. Д. Лановика. – К. : Вища школа, 1997. – 520 с.
19. Костелина Л. Освячення новозбудованого храму – велике торжество / Лука Костелина // Міст. – 2012. – 21 червня.
20. Костенко Л. Освятили нову українську церкву / Ларіон Костенко // Міст. – 2013. – 10 жовтня.
21. Куропась М. Історія української еміграції в Америці: Збереження культурної спадщини / Мирон Куропась; Пер. на українську Вадима Павловського. – Нью-Йорк : Український музей, 1984. – 99 с.
22. Левенець В. Парафія Чесного Хреста в Асторії відзначила 50-літній ювілей / В. Левенець // Свобода. – 1995. – Ч. 32. – С. 4.
23. Мазуркевич З. Своя церква... / Зенон Мазуркевич // Свобода. – 2013. – № 10. – С. 8.
24. Маркусь В. Чому діаспора: спроба ідентифікації поняття / Василь Маркусь // Українська діаспора. – 1992. – Рік 1; Число 1. – С. 4–13.
25. Марусик Н. Створення української громади та першої Української Греко-Католицької парафії в Чикаго / Настасія Марусик // Час і Події. – 2013. – № 10. – 07 березня.

26. Мерфі Н. Українська діаспора в США: збереження традицій національної культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : 07.00.01 / Наталія Григорівна Мерфі; М-во освіти і науки України, Донецький національний університет. – Донецьк, 2006. – 19 с. – Бібліогр.: с. 16–17 (10 назв).
27. Нагорна Л. Регіональна ідентичність: український контекст [Електронний ресурс] / Л. Нагорна. – Режим доступу : http://www.ipiend.gov.ua/img/monograph/file/Nagorna_50.pdf.
28. Недошитко І. Р. Українська діаспора США у державотворчих процесах в Україні (1991-2011 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Недошитко Ірина Романівна; Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2013. – 20 с.
29. Обушний М. І. Етнонаціональна ідентичність у контексті формування української нації : автореф. дис. ... докт. політ. наук : 23.00.02 / М. І. Обушний. – НАН України. – К. : ІПіЕНД, 1999.
30. Русначенко А. Минуле й ідентичність у постколоніальній Україні / Анатолій Русначенко // Ідентичність і пам'ять у пострадянській Україні: монографія / Від. ред. Мирослава Антонович. – К. : Дух і літера, 2009. – 496 с. – С. 33–40.
31. Сміт Е. Національна ідентичність / Е. Сміт. – К. : Основи, 1994. – 536 с.
32. Степчук З. Парафія св. Константина відзначила 100-ліття / Зенон Степчук // Свобода. – 2013. – № 41. – С. 10.
33. Трощинський В. П. Українці в світі / В. П. Трощинський, А. А. Шевченко. – Київ : Альтернативи, 1999. – Т. 15. – 351 с. – (Україна крізь віки).
34. Угрин Г. Святкування 55-річного ювілею у парафії святого Йосифа Обручника / Галина Угрин // Час і Події. – 2012. – № 18. – 02 травня.
35. Угрин Г. У празник Покрови Богородиці – 45-річчя парафії св. Володимира й Ольги / Галина Угрин // Час і Події. – 2013. – № 42. – 17 жовтня.

36. Українська діаспора. Соціологічні та історичні студії: [наук. вид.] / В. Б. Євтух, В. П. Трощинський, А. А. Попок, О. В. Швачка. – К. : Фенікс, 2003. – 227 с.
37. Хмельковський Л. Нова церква у Випані / Лев Хмельковський // Міст. – 2012. – 14 червня.
38. Хмельковський Л. У Випані освятили церкву св. Івана Хрестителя / Левко Хмельковський // Свобода. – 2013. – № 39. – С. 1, 16.
39. Часто П. Вільне слово Американської України. До 120-річчя «Свободи», україномовного видання Українського Народного Союзу, всегромадської газети українців США (1893–2013) / Петро Часто. – Нью-Йорк, 2012. – 816 с.
40. Чекалюк В. В. Преса діаспори США як комунікативний чинник формування ідентичності українців (1939–2005) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з соц. комун. : спец. 27.00.01 / Чекалюк Вероніка Василівна; Київський національний університет імені Т. Шевченка. – К., 2008. – 13 с.
41. Шатинський Д. Усе місто дізналося про церкву / Джо Шатинський // Свобода. – 2013. – № 31. – С. 9.
42. Штогрин О. Святкування 50-річного ювілею Української Католицької Церкви Непорочного Зачаття / Оксана Штогрин // Час і Події. – 2013. – № 42. – 17 жовтня.
43. Шульга Н. Этническая самоидентификация личности / Н. А. Шульга. – К. : Институт социологии, 1996. – 199 с.
44. Яковенко І. Даючи – одержуємо / Іванна Яковенко // Час і Події. – 2011. – № 34. – 25 серпня.
45. Яковенко І. Парафія Непорочного Зачаття в місті Палантайн: історія та розвиток / Іванна Яковенко // Час і Події. – 2013. – № 42. – 17 жовтня.

References

1. Azhniuk B. Natsionalna identychnist i mova v ukrainskii diaspori / Bohdan Azhniuk // Suchasnist. – 1999. – № 3. – S. 128–140.
2. Barysiuk M. Posviachennia soboru Vkhod u Khram Prechystoi Divy Marii v Nort Porti / d-r Myroslav Barysiuk // Svoboda. – 1993. – Ch. 31. – S. 3.

3. Berezhnyska O. Sviatkuvannia v parafii sv. Ivana Khrestytelia v Kenmori / Oksana Berezhnyska // Svoboda. – 1995. – Ch. 115. – S. 3.
4. Bilanych A. Parafiia u Vyppani aktyvizuietsia / A. Bilanych // Svoboda. – 1996. – Ch. 226. – S. 3.
5. Bozhestvenna liturhiia chotyryma movamy / Pres-sluzhba UPTs v USA // Novahazeta. – 2015. – № 46 (354). – S. 16.
6. Borutskyi S. Relihii v Yevropi / Stepan Borutskyi // Chas i Podii. – 2008. – № 32. – 07 serpnia.
7. Borutskyi S. Relihii u sviti / Stepan Borutskyi // Chas i Podii. – 2008. – № 29. – 17 lypnia.
8. Borutskyi S. Relihii v Ukraini / Stepan Borutskyi // Chas i Podii. – 2008. – № 34. – 20 serpnia.
9. Vasylykevych N. Sviatkuvannia 100-richchia tserkvy Neporochnoho zachattia Divy Marii / Nina Vasylykevych // Chas i Podii. – 2014. – № 51. – 18 hrudnia.
10. Vidznacheno 50-richchia parafii sv. Arkhanhela Mykhaila / Uprava Ukrainskoi tserkvy sv. Mykhaila // Svoboda. – 2009. – № 1. – S. 9.
11. Herehova S. Stanovlennia ukrainskoi presy u USA (do 120-richchia zasnovannia chasopysu ukrainskoi hromady «Svoboda») / Svitlana Herehova // Pytannia istorii Ukrainy. – 2013. – № 16. – S. 96-101.
12. Hubarets V. V. Ukrainska etnichna presa SShA ta Kanady (1945 – 1994 rr.): osoblyvosti vysvitlennia ukraino-amerykanskyykh vzaiemyn : avtoref. dys... kand. filol. nauk : 10.01.08 / Vasyl Vasylovych Hubarets; Kyiv. nats. un-t im. T.Shevchenka. – K., 2007. – 20 s.
13. Zhyvotko A. P. Istoriiia ukrainskoi presy / A. P. Zhyvotko. – K. : Nasha kultura i nauka, 1999. – 368 s.
14. Zastavnyi F. D. Ukrainska diaspora: Rozselennia ukrainsiv u zarubizhnykh krainakh / F. D. Zastavnyi. – Lviv : Svit, 1991. – 118 s.
15. Zubalii O. D. ta in. Istoriiia ukrainskoi diaspory : Navchalnyi posibnyk / O. D. Zubalii, B. D. Lanovyk, M. V. Trafiak. – K. : M-vo osvity Ukrainy, In-t zmistu i metodiv navch., 1998. – 147 s.

16. Ivanyshyn-Uhryna S. Otets Bohdan Nalysnyk, nastoiatel katedry sviatoho Mykolaia: «Nasha tserkva pobudovana na liubovi» / Svitlana Ivanyshyn-Uhryna // Chas i Podii. – 2013. – № 30. – 25 lytnia.
17. Ivanyshyn-Uhryna S. Otets Mykola Buriadnyk: «Sluzhba Bozha vzahali ne povynna zakinchuvatysia v khrami» / Svitlana Ivanyshyn-Uhryna // Chas i Podii. – 2012. – № 31. – 01 serpnia.
18. Istoriiia ukrainskoi emihratsii : Navchalnyi posibnyk / za red. B. D. Lanovyka. – K. : Vyshcha shkola, 1997. – 520 s.
19. Kostelyna L. Osviachennia novozbudovanoho khramu – velyke torzhestvo / Luka Kostelyna // Mist. – 2012. – 21 chervnia.
20. Kostenko L. Osviatyly novu ukrainsku tserkvu / Larion Kostenko // Mist. – 2013. – 10 zhovtnia.
21. Kuropas M. Istoriiia ukrainskoi emihratsii v Amerytsi: Zberezhennia kulturnoi spadshchyny / Myron Kuropas; Per. na ukrainsku Vadyma Pavlovskoho. – Niu-York : Ukrainskyi muzei, 1984. – 99 s.
22. Levenets V. Parafiia Chesnoho Khresta v Astorii vidznachyla 50-litnii yuvilei / V. Levenets // Svoboda. – 1995. – Ch. 32. – S. 4.
23. Mazurkevych Z. Svoia tserkva... / Zenon Mazurkevych // Svoboda. – 2013. – № 10. – S. 8.
24. Markus V. Chomu diaspora: sproba identyfikatsii poniattia / Vasyl Markus // Ukrainska diaspora. – 1992. – Rik 1; Chyslo 1. – S. 4–13.
25. Marusyk N. Stvorennia ukrainskoi hromady ta pershoi Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi parafii v Chykygo / Nastasiia Marusyk // Chas i Podii. – 2013. – № 10. – 07 bereznia.
26. Merfi N. Ukrainska diaspora v USA: zberezhennia tradytsii natsionalnoi kultury : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ist. nauk : 07.00.01 / Nataliia Hryhorivna Merfi; M-vo osvity i nauky Ukrainy, Donetskyi natsionalnyi universytet. – Donetsk, 2006. – 19 s. – Bibliohr.: s. 16–17 (10 nazv).
27. Nahorna L. Rehionalna identychnist: ukrainskyi kontekst [Elektronnyi resurs] / L. Nahorna. – Rezhym dostupu : [http://www.ipiend.gov.ua/img/monograph/ file/Nagorna_50.pdf](http://www.ipiend.gov.ua/img/monograph/file/Nagorna_50.pdf).

28. Nedoshyto I. R. *Ukrainska diaspora USA u derzhavotvorchykh protsesakh v Ukraini (1991-2011 rr.)* : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.01 / Nedoshyto Iryna Romanivna; Ternop. nats. ped. un-t im. Volodymyra Hnatiuka. – Ternopil, 2013. – 20 s.
29. Obushnyi M. I. *Etnonatsionalna identychnist u konteksti formuvannia ukrainskoi natsii* : avtoref. dys. ... dokt. polit. nauk : 23.00.02 / M. I. Obushnyi. – NAN Ukrainy. – K. : IPIEND, 1999.
30. Rusnachenko A. *Mynule y identychnist u postkolonialnii Ukraini* / Anatolii Rusnachenko // *Identychnist i pamiat u postradianskii Ukraini: monohrafiia* / Vid. red. Myroslava Antonovych. – K. : Dukh i litera, 2009. – 496 s. – S. 33–40.
31. Smit E. *Natsionalna identychnist* / E. Smit. – K. : Osnovy, 1994. – 536 s.
32. Stepchuk Z. *Parafiia sv. Konstantyna vidznachyla 100-littia* / Zenon Stepchuk // *Svoboda*. – 2013. – № 41. – S. 10.
33. Troshchynskyi V. P. *Ukraintsi v sviti* / V. P. Troshchynskyi, A. A. Shevchenko. – Kyiv : Alternatyvy, 1999. – T. 15. – 351 s. – (Ukraina kriz viky).
34. Uhryna H. *Sviatkuvannia 55-richnoho yuvileiu u parafii sviatoho Yosyfa Obruchnyka* / Halyna Uhryna // *Chas i Podii*. – 2012. – № 18. – 02 travnia.
35. Uhryna H. *U praznyk Pokrovy Bohorodytsi – 45-richchia parafii sv. Volodymyra y Olhy* / Halyna Uhryna // *Chas i Podii*. – 2013. – № 42. – 17 zhovtnia.
36. *Ukrainska diaspora. Sotsiolohichni ta istorychni studii*: [nauk. vyd.] / V. B. Yevtukh, V. P. Troshchynskyi, A. A. Popok, O. V. Shvachka. – K. : Feniks, 2003. – 227 s.
37. Khmelkovskyi L. *Nova tserkva u Vyppani* / Lev Khmelkovskyi // *Mist*. – 2012. – 14 chervnia.
38. Khmelkovskyi L. *U Vypani osviiatyly tserkvu sv. Ivana Khrestytelia* / Levko Khmelkovskyi // *Svoboda*. – 2013. – № 39. – S. 1, 16.
39. Chasto P. *Vilne slovo Amerykanskoï Ukrainy. Do 120-richchia «Svobody», ukrainomovnoho vydannia Ukrainskoho Narodnoho Soiuzu, vsehromadskoi hazety ukraintsiv USA (1893-2013)* / Petro Chasto. – Niu-York, 2012. – 816 s.

40. Chekaliuk V. V. Presa diaspory USA yak komunikatyvnyi chynnyk formuvannia identychnosti ukraintsiv (1939–2005) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. nauk z sots. komun. : spets. 27.00.01 / Chekaliuk Veronika Vasylivna; Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni T. Shevchenka. – K., 2008. – 13 s.
41. Shatynskyi D. Use misto diznalsia pro tserkvu / Dzho Shatynskyi // Svoboda. – 2013. – № 31. – S. 9.
42. Shtohryn O. Sviatkovannia 50-richnoho yuvileiu Ukrainkoi Katolytskoi Tserkvy Neporochnoho Zachattia / Oksana Shtohryn // Chas i Podii. – 2013. – № 42. – 17 zhovtnia.
43. Shulha N. Etnycheskaia samoydentyfikatsiia lychnosti / N. A. Shulha. – K. : Instytut sotsiologhii, 1996. – 199 s.
44. Yakovenko I. Daiuchy – oderzhuemo / Ivanna Yakovenko // Chas i Podii. – 2011. – № 34. – 25 serpnia.
45. Yakovenko I. Parafiia Neporochnoho Zachattia v misti Palantain: istoriia ta rozvytok / Ivanna Yakovenko // Chas i Podii. – 2013. – № 42. – 17 zhovtnia.

ДАНІ ПРО АВТОРА

Біловус Леся Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства,

Тернопільський національний економічний університет

вул. Карпенка, 9, кв. 3, м. Тернопіль, Україна

46018

e-mail: Lesya_Bilovus@i.ua

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Биловус Леся Ивановна, кандидат филологических наук, доцент

кафедры документоведения, информационной деятельности и украиноведения,

Тернопольский национальный экономический университет

ул. Карпенка, 9, кв. 3, г. Тернополь, Украина

46018

e-mail: Lesya_Bilovus@i.ua

DATA ON AUTHOR

Bilovus Lesia, candidate of Philological Sciences, Associate Professor

of the Chair of Documentation, Information Activities and Ukrainian Studies

Ternopil National Economic University

Str. Karpenko, 9, apt. 3, Ternopil, Ukraine

46018

e-mail: Lesya_Bilovus@i.ua

УДК 347.77:004.4](477)

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Красножон Н. Г.

У статті висвітлюються особливості правового регулювання програмного забезпечення в Україні на сучасному етапі розвитку. Запропоновано формулювання авторсько-правових аспектів у сфері комп'ютерних технологій з урахуванням інтересів розробників, розповсюджувачів та користувачів комп'ютерного програмного забезпечення. Розглянуто теоретичні питання щодо можливості надання захисту комп'ютерного програмного забезпечення.

Результати дослідження дозволяють визначити теоретичні підходи до вирішення цілої низки проблем правового захисту програмного забезпечення. Деякі сформульовані положення мають дискусійний характер і можуть стати основою для подальшого наукового дослідження правових проблем у сфері захисту комп'ютерного програмного забезпечення.

З'ясовано, що серед інститутів правового регулювання програмного забезпечення найпоширенішим в Україні є інститут охорони авторських прав на програмне забезпечення, який має відповідні форми: право на виготовлення примірників комп'ютерного програмного